١٢٨٢–ՃԵՄԱՁԻԼ ԷՎԱԼԻ–٣–ԱԼԱԹԱՐԳԱ

ԱԼԱՓՐԱՆԿԱ–23–ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ–1865

ՕՆ ԻՐՀԻՆՃԻՒ ՍԷՆԷ–ՆՈՒՍԷՐՕ–616–ՃՈՒՄԱՆ ԷՐԹԷՍԻ–11–ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ–1865

ՄԷԾՄՈՒԱՑԸ

ՀԱՅԱՏԻՊ

Իշ պու ՄէՃմուալը Հավատիս, հեր հաֆթա ճուամա էրթէսի կիւնլէրի տաղաթբլաճագ տրը։

Սէնէսի բէշին օլարագ	140 ղուրուշ
Ալթը այլըղը քէզալը	70 „
Իւշ այլըղը քէզալը	40 „
Վէ պիր նուսխէսուս	3 „

Ճաշրալար իշլուն պէհէր նուսխէսուս փոսթախանէ նիզամը մուճիպինէ իւճրէթ ալնաճաղը խասսէթէն պէյան օլունուր։

Իլանաթըն պէհէր սըրասը պիր տէֆալըգ 3 ղրշ։
Իքի տէֆա իշլուն պէհէր տէֆասընա 2 „
Իւշ տէֆա իշլուն պէհէր տէֆասընա 1½ „
Իւշ տէֆասընա զիատէ օլան, վէ ղայէթ ուզուն իլանաթ իշլուն այրըճա լազարլըգ օլունուր։
Տաշրալարտան կէլէն մէքթուպ վէ իլանաթըն բոսթա մէսարիֆլէրի, կէ ծառէրէկիլէրին իւզէրինէ օլտուղու պու մահալատէ պէյան օլունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԷԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷՔ ՄԷՎԱՏԸ ՆԱՖՈՒԱՅՔ ՍԱՅՍԻՐԼԻՃԷ ՄԻՒՐԹԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՃԷ

Բուղնամէի Ռէբիսէի Հավատիս տէ շու վէՃհ իլէ եաղըլը տրը։

Ռէնապը Բապպը իպատ, վէ լինիմէթը պիմինէթիմիզ Բատիշահը մէքահիմ միթատ վէ Շահնշահը քէրիմիւլ ֆուատ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին, քեաֆֆէի թէպաա վէ զիրի տէսթան հագգէրինտէ ալէթթէսա վի մէպղուլ վէ բայէկեան օլան էլթաֆը Ճէլիկ վէ ինայաթը Ճէմիլէի թաճտարլէրի, գօլէրա պէլայէսի էնայը էլէմբիսասընտա տախի ճիմլէնին պիր գաթ տահա մալիւմ վէ մէշհուտու օլսուղու Ճիհէթլէ, միճէրրեռ իլլէթը միւնտէֆիէի մէղքիւրէ էնասընտա իպղալ վէ ինայէթ պույրուլան իհսանը ալէլհանը Ռէնապը խիլաֆէթէնահիտէն արզը թէշէքքիւրաթը լազմէսի զըմնընտա, իշ պու բաղար էրթէսի կիւնիւ պաղը միւտէրրիսինի քէրամ, վէ իեխմէ վէ մուխթարան վէ միւթէպէրանը մահալլաթ վէ մէքեաթիպի ռիւշտիյէ վէ սիւպհանիյէ ըթֆալի սէրայը մուալա իհթիմալը հազրէթը միւլիւքեանէ Ճանիպի իհսանճալինէ ազիմէթ, վէ էվվէլճէ թէրթիպ վէ թանզիմ իլէտիքլէրի թէշէքքիւրնամէյի թագտիմէ ճիւրաթ իթիքլէրի իսթիխպար օլունմուշ տուր։

ՐԷՂԼԷ։

Համը Բապպիւլ ալէմին գօլէ. ղրա պէլայէսի քիւլլիյէն միւնտէֆի վէ զայիլ օլմուշ սլմազլէ, իլէթը մէզքիւրէ էնասընտա թէրթիպ հիւքիմէթը Ալլահտան իճրա պույրուլմուշ օլան թէտապիրի սայիպէ վէ ինայաթ վէ էլթաֆը մալանիհայէնին խֆայը թէշէքքիւրիւ զըմնընտա կէշէնտէ պաղը միւտէրրիսինի քէրամ վէ պիլ ճիւմլէ իեխմէ վէ մուխթարան վէ միւթէպէրանը ահալիի մուհալլաթ իլէ մէքեաթիպի ռիւշտիյէ վէ սիւպհանիյէ ըթֆալի սէրայը Հիւմայունու ատալէթ մէշհուտու ճէնապը թաճտարի ճանիպինէ ազիմէթ վէ օլ վէՃհ իլէ թէրթիպ վէ թանզիմ իլէտիքլէրի թէշէքքիւր նամէյի թագտիմէ ճիւրաթ իլէտիքլէրի կիպի, պու ատֆա Իրմէնի միլլէթի տախի պու պապատ ֆէրիվէի վիմմէթը ըրգգիյէթլէրի օլան թէշէքքիւրաթ, վէ տաավաթը իսայրլէթ այաթը հազրէթը շէհրիյարիի հավի, թանզիմ վէ թէրթիպ իլէտիքլէրի էպեաթի, աթէպէի Ալլի մէրթէպէյը ճէնապը միւլիւքեանէյէ թագտիմ իթիմիշ օլ տուգլարը իշլեթիլմիշ տիր։

Իրմէնի Դիլէրի Իմբրիգիանէսի ճանիպինէն Եալըզը վարգա իլէ նէղ օլսունա.

Ռէնապը մուսահհիհի իլլէթը ալէմիան օլան Խիւտայը պիվէ վալը ինայէթ վէ մէրհամէթը Իլահիյէսի ինէշէ պուլտու խաս վէ ամ

Շիւպհէ եօգ հեր միլլէթին ճիսմինէ ճանսըն չօգ եաշա։

Թէշնէկեանէ թաղէ ճան վէրսի զիւրալը բահմէթին

Ալֆէթը տիւնեայը ըէֆ իթաի ճիհանատէն հիմմէթին

Միսմէզատ իթսիւն խիւտա էյամը էօմրիւ տէվլէթին

Շիւպհէ եօգ հեր միլլէթին ճիսմինէ ճանսըն չօգ եաշա։

١٢٨٢ ٢٩ Լէպիւլախիր

Կ–ՖՐԷՐի ՕԳՍԷՆ ՊԷՆՈԷԼԷՐի ԳԷՅՕՂԼը– ՌԷԳՐԷՊի ՇԱՖԻրՍԱՆը

Լյումէնի Դաթոլիկի միլլէթինտէն պու պապատ նէ Ռէբիսէխանէյէ նէ տէ պիղէրէ հէնիւզ պիր մալիմաթ վէրիլմէմիշ օլսուղունան, վէրիլմէսի հալտէ պէյանընա միւտարատաթ օլունուր։

Պու քէրրէ վուգուս պուլան հարիպտէ միւհիմ էրք օլանլարտան միւհիմճէնէն սընֆընա իսանէ օլունմագ իւզրէ, Պապը Ալտտ թէշբիհ պույրուլան գօմիսիօն ռանտարղընա իթա օլունան մէպալիղին տէֆթէրի տիր։

Մուգատտէմա նէշր օլունան տէֆթէրին եէքիւնիս	612·000
Մէճալսի Ավստէյ մէ՝մուր ուպու հէթլիս տէվլէթլիս Սէհէմմէտ Աաք բաշա հազրէթլէրի	50·000
Մալիյէ նազիրը տէվլէթլիս Խուրշիտ բաշա հազրէթլէրի	25 000
Իրան տէվլէթի ֆէխիմէսի սէֆիրի միւշիրիս տէվլէթ, տէվլէթլիս հաքի Սիրզա Հիւսէին խան հազրէթլէրի	20·000
Պերլին սէֆիրի սատատէթիս Աբիտուրքի պէյ	2·500
Ռուսիա օրթա էլչիսի, սատէթլիս ժենէրալ Իգնաթիէվ հազրէթլէրի	3·000
Ֆրանսա մասլահաթկիւզարը, Սիւրիս Պոնսիէր	2·200
Պէլճիգա մաղիմ էլչիսի, միւսիս Կրանպէրկ Ճէնապլէրի	1·520
Ֆրանսըզ սֆիրէթի պաշ թէրճիմանը միւսիս Ալթրէր	3·080
Սէֆարէթը միւշարիէյհա թէրճիմանը միւսիս Ռոզէր	440
Զալտիա վէ Պէպիք Լազարիսթ բահիպլէրի	1·000
Շիրքէթի Մալիյէի Օսմանիէ	20·000
Մատամ Իգնաթիէվ	500
Բրէնէս Կաղչին	500
Ռուսիա սէֆարէթի միւսթէշարի Մ՝սը Սթաուլ	500
Ռուսիա սէֆարէթի պաշ թէրճիմանը միւսիս Պոկուզաւսքի	500
Մատամ Պոկուզաւսքի	140
Ռուսիա սէֆարէթի պաշ սրը քեսթիպի միւսիս սը Ռումանի	200
Ռուսիա սէֆարէթի իքինճի սրը քեսթիպի միւսիս սը Իթրօվօ	150
Սէֆարէթի միւշարալէյհա իքինճի թէրճիմանը միւսիս Օնսն	150
Սէֆարէթի միւշարալէյհա իւշիւնճիւ թէրճիմանը միւսիս Անժ՝թիմանի	200
Միւսիս Իվանով	150
„ Մուէլֆէլը	200
Ռուսիա սէֆարէթի թապիպի միւսիս Մօէրինկ	100
Ռուսիա ֆըրգաթիյնի գաբուտանլարընտան միւսիս Ընթիբա	500
Ռուսիա ֆըրգաթէյնի գաբուտանլարընտան միւսիս Լ՝ Մաշկլին	100
Բէղա միւսիս Կ՝ Բաալաստի	100
„ „ Վ՝ Նապլինի	100
Միւսիս Բ՝ Աթրաւսքի	100
Ռուսիա ֆըրգաթիյնի իքինճի գաբուտանլարընտան Միւսիս Զասլէն	100
Թապիպ միւսիս Շարլը Հիւպշ	180
Ռուսիա ժենէրալ գոնսուլոսու միւսիս Ա՝ Էմէրսար	500
Ռուսիա թիւճճարընտան միւսիս Կ՝ Տէլթա	500
Միւսիս Զաքարօֆ	180
„ Ալրթինօֆ	200
„ Օպպս պէյ	250
„ Ս՝ Կոմպօրօֆ	100
„ Ապ՝ Թէօտորիտի	250
„ Բաղմա Փոլիքրոնիաս	500
„ Նիշան Ռէիսօֆ	100
„ Բալարօվի	100
„ Եղնազար Յօհաննէս	100
„ Ավդուլլահ Մէքայէլ	200
„ Բալիսս	200
„ Մկրտիչ Բէրբէսոֆ	200
„ Ամաքել Մանասեան	200
„ Տէրտէրօֆ	100
„ Լազարովիչ	100
„ Բոնտարիուլ	500
„ Տը Քասթրս	500
„ Մուրատօֆ	200
„ Էմիլէն Ռաբլի	500
„ Յան Թէօտորիսի	200
„ Սանուէլ Հասում օղլու	250
Ռուսիա սէյրի սէֆայինի գումբանի. տը	1·000
Ռուսիա թիւճճարընտան միւսիս Ֆ՝ Իւկովիչ	200
Միւսիս Ճ՝ Ընկէլիտես	200
„ Հաճի Սաթաս	100
„ Էսբենաճի	150
„ Գր՝ Բարուքճեան	100
„ Մարտիրոս Քէհեա օղլու	250
„ Բիրիասոս Զաքարօֆ	250
„ Սթավրօ Թէօտորիսէս	200
„ Ալէքսանտր Սմիրնաքի	200
„ Սմպրուազ Մավրոքօրտաթօ	500
„ Թարաքճեան	100
„ Ստեփան Մէքայէլֆ	100
„ Ս՝ Ֆրանքինի	500
„ Ֆ՝ Քիրիքօ	400
Տէվլէթլիս Ֆաղլ Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրինին, վալիսի միւհիմմէլէրի, իսմէթլիս խանըմ էֆէնտի հազրէթլէրի	75·000
Փաշալի միւշարիէյհ հազրէթլէրինին փէտէրլէրի, մէրհում Իպրահիմ բաշանին իքինճի գստրը խանէթլիս խանըմ էֆէնտի հազրէթլէրի	10·000
Ճէպէլը Լիբանան մութասարրֆը տէվլէթլիս Տաուտ բաշա հազրէթլէրի	10·000
Եունան սէֆիրի էսքէլէթլիս Տէլի Եանի ճէնապլէրի	4·400
Միսիկ գայիսէնի քէրամէնտէն սատատէթլիս Իպրահիմ բաշա հազրէթլէրի	1·000
Պանքէր միւսիս Գամանթօ ճէնապլէրի վէ գումբանիյասը	20·000
Ֆրանսա սէֆարէթի իւշիւնճիւ սրը քեսթիպի միւսիս Պովէլ	880
Սէֆարէթը միւշարիէյհա էվրագ միտիրի միւսիս Պարէ	880
Ճէզայիր պահրի սէֆիրս վալիսի, տէվլէթլիս Ճէմալ բաշա հազրէթլէրի	5·000
Միւշարիէյհ հազրէթլէրինին մախտումլէրի միրալայ իսկէթլիս Աբիֆ պէյ էֆէնտի	1·000
Ռէսվիկի թարիգ մէմուրի էրքինը հարպ գայիմագամէրինէն իսկէթլիս Նիհատ պէյ	1·000
Էյալէթը մէրքումէ մուհասէպէճիի ռիֆաթլու Հիւսնիս պէյ	1·000
Էյալէթը մէրքումէ թահրիրաթ պաշ քեսթիպի ֆիւթուվէթլիս Ռէֆի էֆէնտի	1·000
Մալիյէ խազինէսինտէ մէսարիֆաթ մուհասէպէսի քէթէսէսինտէն օլուպ, մուվազաթէն Միսիրի ճէզիրէսի աշար մէմուրու ֆիւթիւվէթլիս Ֆէթհի էֆէնտի	500
Մուհասէպէ ռէֆիզ էվվէլի Սաադ էֆէնտի	150
Մուհասէպէ ռէֆիզ սանիսի Ահմէտ էֆէնտի	100
Թահրիրաթ ռէֆիզ էվվէլի Մէհմէտ մէտ էֆէնտի	150
Եէքիւն	886·340

4/16 Սեպտեմբեր 1865։

Գօֆոսիյան սանդրը Մոսկվա Չէ մոհասէպէ դիմուրս։

(Իմզա) Ս՝ ԱՐԶԻՄԱՆ

---

* Պու սիւրէթլէ ճիւմ *
* լէ թէրաֆիընտան իսպրազ *
* օլունան էսէրը թէշէք- *
* քիւր սահիհէն մուճիպի *
* մէմնունիյէթիմ օլմուշ *
* տուր։ Բէաֆֆէի թէպա- *
* ամըղըն հիւսնիւ հալ վէ *
* իսթիրահէթիազատէմըէֆ *
* քեարըմ օլտուղունտան *
* կէչէն խասթալըգտան տօ *
* լայը զիյատէսի իլէ թէէս- *
* սիւֆ իթտիմ խէ տէ, ինչ *
* տիֆարընտան տօլայը ճիւմ *
* լէ իլէ պէրապէր Ռէնապը *
* Հագգա շիւքրանիյէթ իլմ- *
* մէքտէյիմ։ *

ՐԷՂԼԷ։

Ալֆէթը զէմանիյէնին տէֆ իւ իւզալէսի էսպապընընը իսթիհալինէ տաայիր մասթուֆ վէ մասրուֆ պույրուլան մէրահիմ վէ էշֆագը ճէնապը միլքարի, Բատիշահըմըզ վէ բատիշահը ալէմ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին խֆայը ֆէրիզէի թէշէքքիւրաթընա տայիր միլլէթը Ալրմէնիյէ էթֆալընընն նազմէսազ օլսուգլարը տուանամէի սլտոգալամէլէրի տիր։

Փատիշահըմ աֆիյէթ պսիշը ճիհանընն, չօգ եաշա

Պախի ասայիշի քէֆի իւ մէքհանսըն չօգ եաշա

Հասըլը սայէնտէ տիր հըֆզը հայաթը քեայինաթ

Շիւպհէ եօգ, հեր միլլէթին ճիսմինէ ճանսըն չօգ եաշա։

Լութֆունա զարգ խլէսիւպ վէրսին ճիհանէ ինթիշամ

Գալմատը զամտան էսէր գալպը իպատըն ալտը քեամ

Ամիսսը բահմու շէֆգաթընա

Նէշէ պուլտու խաս վէ ամ

Շիւպհէ եօգ հեր միլլէթին ճիսմինէ ճանսըն չօգ եաշա։

Թէշնէկեանէ թաղէ ճան վէրսի զիւրալը բահմէթին

Ալֆէթը տիւնեայը ըէֆ իթաի ճիհանատէն հիմմէթին

Միսմէզատ իթսիւն խիւտա էյամը էօմրիւ տէվլէթին

Շիւպհէ եօգ հեր միլլէթին ճիսմինէ ճանսըն չօգ եաշա։

١٢٨٢ ٢٩ Լէպիւլախիր

Կ–ՖՐԷՐի ՕԳՍԷՆ ՊԷՆՈԷԼԷՐի ԳԷՅՕՂԼը– ՌԷԳՐԷՊի ՇԱՖԻՐՍԱՆը

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԵՃՆԵՊԻՑԵ

ԱՀՎԱԼԸ Է՞ՐԻՆ.

Ինկիլիզ զաղէթալէրի, հէր գաչ տէֆա գրալիչա հաղրէթլէրինէն մաթէմի պիթաի, վէ մէյտանտա կէօրիւնմէյէ պաշլամըշ եախօտ պաշլայաճագ տըր, վէ մուամէլաթը բէսմիյէտէ հաղըր պուլուրնաճագ տըր տէյի եազմըշլար իսկ տէ, տայիմա ասլը չըգմայըլ, վէ գրալիչա հաղրէթլէրի տայիմա թէնհանէչին օլարագ քիմսէյէ կէօրիւնմէմէսի Ինկիլիզլէրին ինֆաալընա մուՃիպ օմագ տէրէՃէսինէ կէլմիշ իքէն, պու տէֆա գրալիչայը միշարալէյհա Ալէմանեայա ապմէթ իտիւպ, օրատա մէյտանտա կէօրիւնտիւյիւ վէ ալայլար վէ շէնլիքլէրտէ հաղըր պուլունտուղա, վէ նիհայէթ սերսէսթիի այագ ալթընա ալըպ, տէսբօթլուգ թաղրը թութան վէ պու ՃիհէթԼէ Ինկիլիզին մէնֆուրուս օլան Իրուսիա գրալը իլէ գրալիչանըն կիտիպ միլագաթ իթմէսի վէ մէյտանտա կէօրիւնմէսի, վէ Ինկիլիզլէրին վէ պիւթիւն Իւրոբանըն միհթէրէմի օլան ՊէլՃիգա գրալը իլէ շէօյլէ պիր այագտա կէօրիւշմէսի, վէ Ինկիլթէրրայա ավտէթ իթաիքտէ, գրալիչա, արազասընը սըգը սըգը գաբայըպ, իսթիգպալինէ թէրաբիմ իտէն ահալիսէ վէ քիմսէյէ կէօրիւնմէմէսի, վէ պու վէՃհ իլէ էՃնէպի միլլէթինէ մէյտանտա կէօրիւնիւպ քէնսի միլլէթինտէն եիւզ սագլամասը Ինկիլիզ միլլէթինին ինֆաալընը պէրքէմալ իտիւպ, Լօնարատա վէ մահալը սայրըտէ ազիմ գիյլ իւ գալէ մուՃիպ օլմուշ տուր. վէ հէր ալամէթ կէօսթէրիր քի, պիր աղ տահա պու պէօյլէ կիտէրսէ Ինկիլիզլէր ՃէմիյէթԼէ վէ շանսթա իլէ տախի գրալիչալարընա պիր իսթար իտէՃէքլէր տիր։

Ինկիլթէրրատա գրալիչանըն բօլիթիգաՃա էհէմմիյէթի օլմասընը հաբտէ տախի ահալինին պէօյէ եիւզնեա կէօրմէք իսթէմէսի աշքէտար պիր խսպաթ տրը քի, ահալի գըսմը տայիմա հիւքմտարընը կէօրմէք իսթէր, վէ պու կէօրմէքլէ հաքիմ իլէ մահքիմինն պիր նէվի իսթիլաթտա պուլունմասընը արզու իտէր։ Շիւպհէսիզ Օսմանը փատիշահլարընըն տախի հիչ օլմազա ճուամատան ճուամայա գուլ վէ ահալիսէ կէօրիւնիւպ, ճիւմլէնին չէշմը իֆթիխարընը թաթթիֆ պույուրմալէրի, մէզհէսլ իճապը իլէ պէրաբէր, պիր պէօյիւք բօլիթիգա մագսէտի տախի պէյան իտէր։

Իմտի Ինկիլթէրրանըն պու մուամէլէսի քի նասըլ քի տէտիք իլէրիւտէ պիր պէօյիւք շամաթայա տախի մուՃիպ օլապիլիր, աշքէտար կէօսթէրիր քի պիր ՃէմիյէթԼին հաքիմի, եախօտ միւտիրի արա սըրա ՃէմիյէթԼէ կէօրիւնիւպ, պու վէՃհ իլէ թաթԼեիպի գուլուպ ումմումիյէյէ հիմմէթ իլէմէլի տիր. խուսուսի իլէ ասրըմըզաա, վէ պաշլըՃա Իւրոբատա պու պիրպէօյիւք բօլիթիգա օլուպ, հիւքմտարլար-տան մաատա, կօվէրնաթորլար, միւտիրլէր, փիսգոբոսլար վէ սայրը պէօյիւք մէմուրլար տախի տայիմա ահալիսէ ՃէմիյէԼէ կէօրիւնիւպ, մուապատէլէի թէվէՃՃիհ իտէրլէր։

Ինկիլթէրրանըն պունատան սօղրա կէլէն մուհիմ հավատախի. սրզըբ գըրղընընըն շիտատէթ քէսպ իթմէսի տիր։ Պու գըրղն ՃՃայիպ հալէր կէօսթէրիր, Ինկիլթէրրատա լօրտլարըն քիպարլարըն հէր նէվի հայվանաթը, մէսէլա ատլարը, ինէքլէրի, ավ զաղարլարը, թավուգլարը ս տէրքէՃէ իհթիմամ վէ մասրաֆլար իլէ գայրըլըրլար վէ պագըլըրլար քի, բէք չօգ ինսան օհիմմէթէ նայիլ օլամագ. լաքին գըրղն պուրալարընը տինէ մէյիպ, զարասիպտէն օլարագ էն գնատէ իհթիմամ իլէ պագըրան հայվանլարտա էն գնատէ թէլէֆ վագի օլմուշ տուր, վէ քէօյլէրտէ, չիֆթլիքլէրտէ, պիր սիւլիւս, եարը պէ եարը գըրղն վագի օլմուշ իսէ, սէրայլարտա հէքիմլէր սէյիսլէր վէ եանաշմալար իլէ պագըլան հայվանլարատան եիւզտէ պէշի ան ՃՃագ սաղ գալմըշ տըր։

Պու ՃՃէթին Իրլանտայա տախի սիրաէթ իթմէմէսի իչիւն պէօյիւք իհթիմամլար օլուպ, գարանթինալար վաղ օլունմուշ տուր. Ինկիլթէրրատան Իւրոբա գարասընա տախի կէչմէմէսի իչիւն, ՃէսիմԹէտապիրլէր գուլանըլմագտա տըր, վէ Ֆրանսատան, Ռուսիատան վէ Ալէմանեատան միւսթախտ մէմուրլէր կէօնտէրիլիպ, խաստալըղընն ահվալ վէ մուալիՃաթընը թէֆթիշ վէ թէՃՃասիւս իթմէքտէ տիրլէր։

Պու Ճիւմլէ իլէ շիմտիլիք Ռուսիայա վէ Ֆինլէմէնկէ տախի սիրաէթ լուսիպ, Ֆրանսատա ֆագաթ գանատը հայվանլարա գրըղն տիւշիւշ օլմաղ իլէ, ապիմ թէէսսիֆ օլունուր։

Հայվանաթա թարի օլան պու ՃՃէթ, պու եազըն Իւրոբատա օլան պէօյիւք սըՃաղա համ օլունուր, չիւնքի սէքսէն եիւզ եաշընտա օլանլարըն շահատէթինէ տախի նազարէն պէօյլէ պիր սըՃաղ, Իւրոբատա հիչ պիր վագըթ կէօրիւլմէմիշ տիր. վէ նասըլքի մալիմ տիւր պունա գարշըլըգ պու սէնէ վէ խուսուսի իլէ Շարգ թէրաֆլարընտա դայէթ շիտատէթլու գըշ օրաՃաղը քէշֆ օլունուր։

Ֆրանսա իմբէրաթորու հաղրէթլէրինին Սպանիա գրալիչասը հաղրէթլէրի իլէ միւլագաթ իտէՃէյի չօգ տէֆա իլան օլունուպ չօգ տէֆա տախի եալանա չըգարըլորգտան սօղրա նիհայէթ Սպանիա հուտուտինտէ Սէն Ամպասթիյան նամ մահալտէ վուգուպ պուլմուշ տուր։

Էքի հիւքմտար հէր նէ գատար միւվէտտէթ վէ խալխէթլէ պիրիպիրլէրի իլէ կէօրիւշիւշլէր իսէտտէ, Ֆրանսըզար, իմբէրաթորլարընքն, հէնեւզ բաւհանի հիւքիւմէթ զապթընտա պուլունմայան պիր իմբէրաթոր իլէ հիւանիւ խալխէթի իւզրէ պուլունմասընատան բէք տէ խոշնուտ օլամայըպ, պու միւլաքաթ էքի թէրաֆա տախի բէք տէ խոշ կէօրիւնմէմիշ տիր տէնիր սէ տէ, պիզէ գալսա իմբէրաթորուն գրալիչայա օլան պու վիզիթասը պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր, իլսա էքի սէնէ ագտէմ իմբէրաթորիչանըն Սպանիայա կիսիպ, Սպանիա գրալիչասը ճանիպինտէն կէօրսիւյիւ մուհապէթ վէ իհթիրամաթա պիր թէշէքքիւր. գուսուրու պիզէրէ թիւրահաթ կէօրիւնիւր։

Իթալիատա բարլամէնթ մէՃլիսի ֆէսխ օլունուպ, հոկտեմբերին 22 սինտէ եէնի բարլամէնթ ազալարընը ինթիխապնա մուպաշըրէթ օլունաՃաղ, վէ իւչ հաֆթա սօղրա ագտը մէշվէրէթէ տախի մուսպաշըրէթ օլունաՃաղ տըր։

Իթալիա ահալիսի վէ վիւքէլասը պիրի պիրինէ մուղայիր էքի էֆքեար սահիպի տիր։

Պիր թագրմը Իթալիայը միւսթաքիլ կէօրմէք իսթէր, վէ պիր թագրմը Ֆրանսայա թաբի. պու էքի էֆքեար պու կիւնքի կիւն կէրէյի կիպի ՃէսամէԼ վէ զըտտիյէթ քէսպ իթմիշ օլտուղունատան եէնի բարլամէնթատ էլպէթաէ պէօյիւք շիտատէթլէ պիր պիրի իլէ չամբըշաՃաղլար տըր. վէ պու ՃիհէթԼէ պու եէնի բարլամէնթատ պէօյիւք միւնազաալէր կէօրիւնիւր։

Ռօմատա նասըլ քի կէչէնտէ տէտիք, պիր թէրաֆատան Ֆրանսըզ սաքէրի չըգմագ իւզրէ, վէ տիկէր թէրաֆատան Բաբա հաղրէթլէրի ասքէրինի արթըրմագ իւզրէ թէտարիքէաթ կէօրմէքտէ օլուպ, Բաբանընն ասքէրի կէօնիւլիւ օլտուղունատան, շուրաար տըրգագաթա շայէատ տըր քի, Իւրոբանընն հէր թէրաֆընտան Բաբայա ասքէր եազըլանլար օլուպ, եալընըզ Իթալիատան վէ Ռօմատան պիր նէֆքեր տախի եազըմաՃը տըր, եախօտ հիչ օլմազա պէօյլէ եազարլար Իթալիան, Ֆրանսըզ վէ Ինկիլիզ զաղէթալէրի։

Լէսթրիա իլէ Իրուսիանըն տուգալըգլար հագգընտա թանզիմ իթտիքլէրի ահտամէ հագգընտա, Իւրոբա տէվլէթլէրինին բէք տէ մէմնունուն օլմասրգլարը, պիրէր ալամէթլէ կիւն պէ կիւն թէպէյէիւն իթմէքտէ տիր. Իւրոբա տէվլէթլէրինին զիատէ թէլաշ իթմէտիքլէրինին սէպէպի շու տուր քի պու ահտնամէ մուվագգաթ պիր շէյ օլուպ, հիւքմիւ տախի թապիյաթը իլէ էօյէ մուվագգաթ օլաՃաղ տըր։

Պունլար վէ պունլարա էմսալ սայըր պիր թագրմ մալիւմ վէ նամալիւմ հավատիսլէր աշքէտար կէօսթէրիր քի, պիր գաչ տէֆա տէտիքիմիզ միսիր իւ Էօնիւմիւզտէքի Եայէմբեր եախօտ դեկտեմբեր այլարընա սօղրու. Իւրոբա բօլիթիգասը կէրէյի կիպի պիր էհէմմիյէթ քէսպ իտէՃէք տիր։

Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզըն իթթիֆաքընը տախի պունա տէլալէթ ատտ իտէնլէր չօգ տուր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԹԹԷՆԵՎԻԷ

Ռ-լահ Պ-ղսան։ Կէչէնտէ Պուգրէշտէ զուհուր իտէն իսմթիրալը ասքէր գուվվէթի իլէ պասարըղըպ, Պուզա պէյին պու տէրէՃէ շհոտէթի Նէզտը սալթանաթը սէնիյէտտէ մագպուլ օլմայարագ, պիր իսթարնամէ կէօնտէրիլտիի զաղէթամըզտա պէյան օլունմուշտուր։

Մուախխարէն իշքիթիլտիյինէ նազարէն, բրէնսը միւշարալէյհ օիսթիրալա տախիլ օլանէրի պու տէֆա աֆվը ումմումի իլէ աֆվ իթմիշ իսէ տէ, մէմէքէթէյնտէն չըգըպ խարիՃէ կիթմէլէրինի տախի շարթ պէյան իթմիշ տիր։

Բրէնսը միւշարալէյհին պու հարաքէթի մէզքիւր իսթարնամէնին թէյսիրինէ համլ օլունմագտա իսէ տէ, պունատան տա պաշգա պիր մէսէլէ զուհուր իթմիշ տիր, եանիյա շու քի, պիր տիվանատա մուհասիպէ իտիլմէյէրէք, վէ գանունՃա իՃապ իթմէյէրէք, բրէնսին պիր եա պիր գաչ քիշիյէ եախօտ պիր ՃէմիյէԼէ մէտիէքէթէնաէն չըգքն կիտին տէմէյէ պիր սէլահիյէթի օլապիլիր մի։

Թապիյաթը մասլահաթ կէօսթէրիր քի, պէօյլէ մուհասիպէ մէսքէ ատտամ սիւրմէք, պիր էօրֆ տիւր, վէ ներէտէ նիզամ վար օրատա էօրֆ օլամագ, վէ չիւնքի բրէնսին պու էմրը էօրֆի տիր, տէմէք օլուր քի նիզամըզ տըր։

Գօնսուլսալար պու պապատէ տախի բրէնսը միւշարալէյհէ պագը մէրթէպէ իսթարաթ իթմիշլէր տիր, ՃանիպԼի պապը Ալնտէն տախի էլչիէթտէ պու մէրքէզտէ պիր իսթարնամէ տախի կէօնտէրիլէՃէք տիր։

Ռէպէլը Իսպանան մուԹասարրըֆը Տավութ փաշա հաղրէթլէրինին ավտէթինէ միւթաալիգ օլան մէռայիլի միւթէնեվիյէ մուախխարէն թէՃվիյէ բէզիր օլուպ, միւշարալէյհ հաղրէթլէրինին կէլէՃէք հաֆթա սօնլարընտա, պիր պէյլիք գօրվէթ վարօրու իլէ Պէյրութ ճանիպինէ ավտէթ իսէՃէյի միւսամմէմ տիր տէնիր։

Մէհմէտ Սաադ փաշա հաղրէթլէրի գօմանտասընտա օլան գաղագ տրակենարը եանի Խրիսթիյան սիվորիլէրինտէն շիմտիլիք իւչ եիւզ նէֆէրի միւշարալէյհ Տավութ փաշա հաղրէթլէրինին մայէթինէ վէրիլիպ, քէզալիգ Ռէպէլին իմարաթը իչիւն տախի Պէրիյէթիւ-շշամ վիլայէթի սանտըղընատան մըգաարը քիֆայէ մէպլաղ տախի թախսիս օլունմուշ տուր տէնիր։

Ռէպէլը Իսպանանըն հիւսնիւ իտարէսի, էտնա ֆէթանէթլէ վիճուտ կէլիր շէյ օլմատըղը ՃիւմլէյէՄ օլուպ, խուսուսիլէ միշքիւլաթը մահալիյէ վէ բօլիթիգիյէսինին ֆէթհի ֆէվգէլատէ պասիրէթ միւհ-թաՃ ումուրու ՃէսիմէտէՆ պուրունտուղունատան, ապէյի մուվաֆֆագիյէթ վայէյի ՃէՆապը ՃիհանպանիտԷ միւշարալէյհին տէրքեար օլան տէօրթ սէնէլիգ հիւսնիւ իտարէսի իլէբիւսինէ տախի պիր էմնիյէթը գավիյէ օմագ հասէպիլէ. պու ՃիհէթԼը բէսէնտիտէ քէնտիսինին նէգտը սալթանաթը սէնիյէտտէ թէրֆիթի գաարինէ մուՃիպ օլտուղու հագգը սամիլէրինտէ մէպտուլ պուլրուլան թէվէՃՃիհաթը սէնիյէ վէ միւթէնեվիյէ իլէ տախի միւսթէսան օլուր։

Իրամեան Գարաքեահեա Էրամպէտա պէյ հաղրէթլէրինին, Խասքէօյ (Թաղսան խորհուրգունա) մահալէսի միլլէթ մէՃլիսինէ պէշ պին ղուրուշ իրսալ պուրուրուպ, գօրբրա իլլէթը մախսուֆէսինտէն ազատէի սէր իտէմէյէրէք, պրրգաբգլարը տուլ վէ էգբսիզ էվլատ վէ ֆաՃիլէտէրինէ քէօմիւր վէ էլպիսէ մուպայեասընա թախսիս պույուրտուգլարը մէսմու օլուպ, միրի մումայիլէյհին պու սէխավէթլէրի տախի խանէտանը միւշերրէֆինին ասարը ատիտէի ֆուգարա բէրվէրիլէրինէ իրսվէթէն, էմմարինէ իպրէթ վէ միլլէթՃէ պայիսի շիւքրանիյէթ օլտուգատան մատատա, թէպերրիւքեաթը բահմանիյէտ Նայիլիյէթլէրի տախի ՃիւմլէՄ թէրաՃքնատան թէմէնին գըլընտըղը պիլիֆթիֆիաար վարագամըզա տախի տէրՃինէ միւսարատաթ օլունուր։

ԱմՃլխի վալայը ահքեամ Ամուլիէ ասպայը քէբամընատան սէվկէթլու Ամհէմմէտ Ռէմիլբաշա հաղրէթլէրի պու տէֆա մասպէնը Ամիմայունու միւլիւքեանէ Ճանիպի Ամլիսինէ պիրլզմէ խաքիրայը մէտալ իսթիխլայը հաղրէթը Փաթիշահիյէ բուսախի ուպուտիյէթ շէրէֆինէ նայիլ օլտուգլարը մէսմուլիպ տիր։ Ճ. Հ.

— Ռէհրան սէֆիրի Խայրուլլահ էֆէնտի հաղրէթլէրինին օլ ՃանիպԼէ մուվասլէթ պույուրմուշ օլտուգլարը հավատասթաթը թէլէգրաֆիյէսէն տիր։

Կէօչէզատէկեան խանէատանը միւշերբէֆի զունչէի թէրլէրի օրան Յուսէֆ էֆէնտիզատէ Յովհաննէս վէ Գրիգոր էֆէնտիլէր, պունատան իւչ սէնէ ագտէմ Բարիա ՃանիպինէԼ իզամ իլէ թահսիլի իւլիւմ վէ ֆունունու միւթէնէվիյէյէ տէվամ իլէ մէքտէ օլտուգլարը հալտէ, ֆէվգէլատէ զայրէթ վէ համիյէթ խարագ իլէմիրլէրինտէն նաշը. Ֆրանսա տէֆթէթինին Լէգէոր ոը Տրոա թապիր օլունան վէ ահքեամը շէրիյէ վէ գանունէյէ թահսիլ օլունան տէվրէթ մէկթէպինէ նագլէրի տախի թէհսիլ օլունուպ, պու մագուլէ մէկթէպլէրէ տուխուլ տէն էվվէլ լաղամ կէլէն իմթիհանէրինտէ տախի միւթաատ օլան պէվթաթը քէրամ հուզուրինտէ պրիմիթիհան խապաթը մալիւմաթ վէ մէհարէթ իթմիշ օլտուգլարընատան, օլ վէՃհ իլէ մէկթէպը մէգքիւրեք գապուլ պույրուլուպ, զատէկեանը մումայիլէհիւմիւն պիսմիհի թաատա պիր կիւն տէվլէթ վէ միլլէթ վէ խանէատանլէրինէ շէրէֆ օլաՃաղ բատէլէրտէ թահսիրի ֆուանուն իլէ ավտէթ իլէմէլէրի իմէմէնինի օլունուր։

— Ռէրիաէյի հավատասէ շուվէՃհ իլէ եազըլը տըր։

Իրզրումատ, Իրմէնի Գարթալիք մէրիատասը պուլատան Յովհաննէս էֆէնտինին վարգուսի վէֆատը ՃիհէԹի իլէ, միւնհէլ օլան էքի պին պէշ եիւզ ղուրուշ մասրաֆ, Տէրսաատէթ Գարթալիք միլլէթի սէրքիսգասյոսու Հասունեան նամ բահիպէ իհսան պույրուլմուշ տուր։

ՎԱՍԻՑԷԹ ՄԱՏՏԷՍԻ

Ինանըրը թէք թէք, եախօտ եալընըզ եալընըզ տուրպիլէէլէր իրի

Եվ տարին ամենավերջին նոր տարի էր։ Ամենայն ինչ ի ձեռն Աստուծոյ կատարեալ

եաղնըշլըգլար վէ տիգգամթսրզլըգլար իտէպիլիպ, օլ վէՀ իլէ էյի ֆիքը իլէ իթտիր վասիէթտէն եիւզ պին մուարաղա վէ տավալար զուհուր իտէպիլիր։ Իլէրի-պէ պէվմի։

— Սիթանէտ, գօլէրա իլէթինտէն աֆէթզէտ օլանլարա թագսիմ օլունմագ իւզրէ, Ֆրանսա հարպլէկ նազբրը Մարէշալ Բանսոն ճանիպինտէն պին ֆրանգ կէօնտէրիլմիշ տիր. պու ագՀէ Սէօր ու Շարիթէ վէ Տամ տը Սիոն թագիր օլունան խայրաթ գրզլարը մարիֆէթի իլէ ֆուգարայա թագսիմ օլունաճագմըշ։

— Մուգատտէմա Ֆրանսըզ ճէնէրալլարընտան օլուպ, 1859–61 տէ Իսբա ասքէրինէ գումանտան պուլունան մէշհուր ճէնէրալ Լամորիսիէ պու տէֆա Ֆրանսատա ֆիւճՀէթէն վէֆաթ իթմիշ տիր։

— Ֆրանսըզլն Մէսաժրի դումբանիասընտան վաքօրլարընտան Մէրիս նամ վաքօր, Մըսրը գումբանիասընտան Լոսիութ նամ վաքօրա Իսկէնտէրիյէ լիմանընտա ջաթրպ թէքմիլէն պաթրը. մըշտը, վէ եօլճուլար գուրթուլմուշ իսէ տէ էմթաա վէ էմանէթլէր զայ օլմուշ տուր։

— Սիթանէտէն Թէհրանա կէօնտէրիլէն եիրմի լուղէթլի պիր թէլէգրաֆա պունատան ադամ տէօրթ եիւզ զուրուշ ալընըրքէն, շիմոի եիւզ օն զուրուշա էնտիրիլմիշ վէ պու վէՀՀ իլէ պու դաառար ուղաղ մուխապէրաթա տախի պիր սուհուլէթ վէ էհվէնիյէթ կէօսթէրիլմիշ տիր։

— Մարսիլիասա գօլէրա զիյատէլէնիպ, կիւնտէ 22 տէն 25է գաառար գօլէրա վէֆիաթը վուգու պուլմագտա իմիշ։

ԻՏԱԼԻԱ

Հուլուլ իտէՀէք Ալաֆրանկա հոկտեմբերին իքինճի բազար էրթէսի վէ իւչիւնճիւ սալը կիւնէրի, Պէյօղլունտա Ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինտէ թապաղ թագըմը վէ անթիգա տօրասլ վէ ավիզ, վէ սահա պու մագուլէ մէֆրուշաթ վէ սայիր էշեայի նէֆիսէնին միւզահէտէսի իճրա օլունաճագ տը։

Սահալը մէգքիւրտէ սաթըլաճագ էշեանըն ֆիյաթը շիմտիտէն վաղ օլունմուշ օլմաղ իլէ, պիր շէյ ալմագ իսթէյէնէրէ ֆիաթը մէվզուէ մուճիպինճէ գաղլէլ միւզայիտ տախի վէրիլէճէք տիր։

Իշպու էշեանըն պիզզաթ մուայինէսինի արզու իտէն սիւֆէրա վէ միւթէպէր զէվաթըն տուխուլինէ, պիր կէօնէ մումանատաթ օլունմայաճագ, վէ ֆագաթ ահատը նատտէն կիտիպ կէօրմէք իսթէյէնէրէ օլուր իսէ, էվվէլա թէլլալ միւսիւ Դասթրօտան վէ էուխոտ սէֆարէթխանէտէ պուլունան միւսիւ Իէնիյտէն բուխասաթնամէ ալմասը լազըմ կէլէճէք տիր։

1 Մ. դը Դասիրօ.

Ազսթրոս 28 ինճի վէ 614 նումէրօլու զազէթատա, Պատմուազէլ Լագօմպուն գրզլար մէքթէպի իլանընը իթմիշտիք, պու մէքթէպտէ թալինճա, Ինկիլիզճէ, Բումճա վէ Իրմէնիճէ լիսանլարատան տտխի տէրս վէրիլէճէք տիր։

Դօլէրա Իլէթի հէնկեամնատա ֆուգարայա պէտիհավա մուալիճէ վէրէն էճզաճըլարըն հիսապընա պագրլմագ իւզրէ պապը Օ.ապթիյէտէ մուգիմ սըհհիյէ գօմիսիօնու ճանիպինտէն պիր գօմիթէ թէշգիլ օլունուպ պու գօմիթէ ամթիւզզիրը զէվաթտէն միւրէքքէպ օլաճագ տը։

Միւսիւ Սէբութ.
Մ. Նիգօլա Էբբէրի
Մ. Պօղոս
Մ. Հանա։

Օէվաթը մումայիլէյհիւմ հաֆթատա իւչ տէֆա եանի բազար էրթէսի, չարշամպա, վէ ճումատա կիւնլէրի Էլաթուրգա սատթ ալթընտան սատթ սէքիզ գաառար Պապը միշլուրի Օ.ապթիյէյէ թօքլանարագ, պուլատէ մէղքիւր էճզաճը հիսապլարընը մուայենէ իտէճէքլէր տիր։

Պու գօմիթէնին իլք թէրաքիւմի 3/15, Սէպտեմբերտէ վագի օլմուշ տուր։

Ֆուգարէյէ պէտիհավա էճզա վէրէնլէրին էճզաճըլարըն քեաֆֆէսի, տէֆթէրլէրինի վէ բէչէթալէրինի պէրապէր ալարագ մէղքիւր գօմիթէյէ կէլմէլէրի խասսէթէն իլան օլունուր։

31 Ազոսթոս 1865

Պաշ Սէքրէթէր.

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՕՏ

Իսպէս նախնական դպրոցի
ԳՐԵՑ
Պ. ՅովՀ. Պր. Տ. Կարապէթեան Տէրոյէնց
Բստ խնդրոյ ազգային Ուսումնական Խորհրդոյ վաւերացեալ յաշակոյին արզոնական ժողովոյ և տպեալ Հրամանաւ Ս. Պապրիարքի Կ. Պոլսոյ
1865

Սաթըլըր Լէնի գաբուտա գըզլար մէկթէպի վէքիլլարը նէզտինտէ.

Վէ Տէրսէնց պասմախանէսինտէ, Ճիչէք բազար Ն° 35 վէ սայրը քեաֆֆէյի Իրմէնի քիթապճըլարտա.

Ֆիս 6 ղրշ.

ՊահՀէ գաբուտու ճիվարընտա էճզաճը Հիւրմիւզ աղանըն գարշըսընտա վագի Ն 27 միւքքեանտա էնվայի բանթալընըք գազմիր գումաշլար, միւրլի եէլէքլէրէր, ֆանէլա կէօմլէքլէր, չուգա վէ էմալի մալլէր, վէ շալ թագլատի խրրգալըդվէ էլպիսէլիք գումաշլար վէ մէշհուր ֆէրատճէլիք, վէ դէնինէ թայիֆէսինէ միւթաալիդ սայրը էշեալէր, ճէմիսի տիյէթի ասլնսինտէն եիւզտէ օթուզ թէնդիլ իլէ պիլ մէզայիտէ ֆիրուխթ օլունաճաղընըն պէյանի իլէ, իսթէքլի օլան դէվաթըն տիւքքեանը մէզքիւրէ թէչրիֆլէրի պապընտա իլանա իսլթիմար օլունմուշ տուր։

Իշպու մէզատա կիւզէրան իտէն սեպտեմբերին պիրինճի չարշամպա կիւնիւնտէն պաշլայաճագ տը։ 3

Յամանակէ մ'ի վեր մայրաքաղաքնիս ահու դոզի մէջ ճգող մաղճայուզի տիրը, փաաք Լուսուծոյ, ալ դադրած ըլլալով, Վիէննայի Մխիթարեան վարդապետաց վարժարանը (մէկթէպ սօգաղը թիւ 8) ամէն տարուան սովորութեան համաձայն իր ժամանակին պիտի բացուի, այսինքն Խաչվերացին երեքշաբթի օրը. ինչպէս քանի մ'օրէն առանձին թղթերով աշակերտաց պիտի ծանուցուի։

Միւթէվէֆա լիթօղրաֆ միւսիւ Հէնրի Դայօլուն ալաճագլըլարը վէ վերէճէքլիլէրի. Պէյօղլու ճատատէսինտէ նումէրօ 221 մաղազայէ թէշրիֆ իտիւ, հիսապլարընը վէ սէնէտլէրինի միւսիւ Պ. Միլլէնէ թագտիմ իլէմէլէրի նիյաղ օլունուր։ Ալաֆրանկա սեպտեմբերին խիթամընտա, պու խուսուսլարա տայիր հիչ պիր մաթլուպաթ գատարը օլունմայաճագ տըր։

Միւթէվէֆա միւսիւ Դայօլուն կէրէք պասմախանէսի վէ կէրէք լիթօղրաֆիասը սապրդը վէՀՀ իլէ իշլէմէքտէ տիր. Պէյօղլունտա. 204 նումէրօ թապխանասընտա։ 3

Տարեր Ինգիլիս-Ռեան Դիպիս դպրոցի
Յօրինեալ Ի Հ. Ղուկաս. Վ. Տէրտէրեան
Ի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԽՏԻ
ՎԻԷՆՆԱ
Ի Տպարանի Մխիթարեանց
1865–ՌՑԺԴ

Այս անպուգական դասագրքին սքանչելի յատկութիւններուն վրայ, գալ շաբթու կը խօսինք։

ԱՌ ՀԵՌՈՆ ԳԵՂԵՑԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՑԱՐԴԱՐԵԱՑ ԵՒ ԳԻՄԱԳՐԵԱՑ
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
Էրբեռ Հայկեան ընկերութիւն
Ի Պէշիկթաշ
Կոստանդնուպոլիս
1865

Պէշիկթաշի Հայկազեան ընկերութեան այս նուէրը, ու ճարատար գեղեցկագրին այս արդիւնքը, ամէն դպրատան տղոց ձեռք գտնուելու արժան է։

Պէյ օղլունտա Ֆէրրի քէօյիւնտէ, իւչ պապ ուֆագ քեարկիր խանէլէր սաթլըգ օլտուղունտան, Թալիպլի օլանլար, Սամալը Մէսճիտտէ, Դուրիէ ա'Օրիան զազէթասընդն պասմահանէսինտէն սուալ իսէպիլիրլէր։

ՍԷՐԳԻՐ ՄԻՄՈՆ

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

Տօրիա Ագրիթթուրա ուսուլի իւզրէ տէֆթէր թուրմագ իլմինին պուլբինճի ճիլտի տախի, էինէ միւէլլիֆ Դըպրիսի Գրիգոր էֆէնտի մարիֆէթի իլէ գալէմէ ալընըպ, Իզմիրտէ պիր գաչ մահանէն պէրու թապ իւթմիլ իթտիրիլիպ, պու թէրաֆլարտա տախի հէր քիթապճըլարտա սաթըմագտա տը։

Պու ֆայիտէլիւ թէէլիֆին մուհասէնաթը ինքեար օլունմայըպ, պիրինճի ճիլտինի ալանլար իքմալը մալիմաթ խլէմէլէրի իչիւն պու իքինճինին մուպայեասընա տախի միւսաբաաթ խլէմէլէրի իճապ իտէր։

Ֆիս 20 ղուրուշ.

ՕՐԱՑՈՑ

1866

Տպագրութիւն Ռիւրճեան.

Գրթատը ուֆագ, վէ պասմատը թէմիզ օլարագ կէլէճէք սէնէնին օրացոյցը էՀվէն պահա իլէ հէր քիթապճըլարտա սաթըմագտա տը։

Ֆիս. 40 բարա։

ՊՕՐՍԱ 1865	Սեպ" 7			ՄԷՍՔԻԹԷՆԹ	Բաղար էր". Սեմոլ. 6	Սալը 7	Չարշամպա 8	Հինգշաբթի 9	Ճումա 10		Ճումա էր' 11
Լոնտ" 3 այ վատէ Ղրշ.	108 1/4	107 3/4		Մէճիտիյէ լիրա · Ղրշ.	102 20	102 20		103	103	103	103
Փարիս " "	23 35			Միւմթազէ ֆայ. ալտընը "	61 15	61 24		61 16	61 15	60 34	61
Մարսիլիա 3 այ վատէ "	23 35			Օնսէ" թէրթ. ֆայ" ալ "	58 30	60					
Լիվորնա " "				Գոնսոլիտէ · · · · "	55 10	54 34		54 26	54 25	54 4	54 10
Ճէնովա " "				Գոնսոլիտէ Ճէտիտ · "	55 10	54 34		54 26	54 25	54 4	54 10
Նաբոլի " "				Թէրթիսպաթը բարիա "	54 25	54 4		53 36	53 35	53 14	53 20

ԶԱԽԻՐԻ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

	Դուրուշ
Թայդան Աբնաուտա · · · · · · · · · քիլէ	26–27
Իսմայիլ · · · · · · · · · · · · · · · · · · "	22–23
Գալաս · "	· — ·
Բումիլի Պալչըգ սէրթ · · · · · · · · · · · "	16–17
" Պուրղազ · · · · · · · · · · · · · · · · · "	· — ·
Սէրֆ գըզըլճա · · · · · · · · · · · · · · · "	16–17
Իպրայիլ գըրնօվ · · · · · · · · · · · · · · "	18–20
Իսմայիլ ·	—
Վարնա գրնօվ · · · · · · · · · · · · · · · · "	20–21
Պուրղազ գրնօվ · · · · · · · · · · · · · · · "	19–20
Պալչըգ գրնօվ · · · · · · · · · · · · · · · · "	19–20
Գօգօրօղ Գալաս · · · · · · · · · · · · · · · ·	· — ·
Ամբա · "	8–9

Սէվճուտաթ 400,000։

ԷՄԹԱԱՑԻ ՏԱԽԻԼԻՑԷ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՆԱՏՕԼՈՒ տիրհէմ · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·

ՄԻՆՉ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԸ

Հեղինակ՝ Գրիգոր Խալաթյան

Գրիգոր Խալաթյանը ծնվել է 1820-ական թվականներին Սեբաստիայի գավառի Գյոլ գյուղում։ Նրա հայրը գյուղի քահանան էր, մայրը՝ Մարիամը։ Գրիգորը տասներեք տարեկանում ուսանել է գյուղի դպրոցում, ապա՝ Սեբաստիայի թեմական դպրոցում։ Հետագայում նա ուսանել է Կոստանդնուպոլսի Գալատիայի դպրոցում։ 1844 թվականին նա մեկնել է Անգլիա՝ ուսանելու Լոնդոնի համալսարանում։ Նա ավարտել է բնագիտական ֆակուլտետը։ 1850-ականներին նա աշխատել է Լոնդոնի Բրիտանական թանգարանում՝ որպես օգնական։ 1860-ականներին նա հրատարակել է մի քանի գրքույկներ հայերենի քերականության և հայոց պատմության մասին։ 1870-ականներին նա դասավանդել է Լոնդոնի համալսարանում։ 1880-ականներին նա հրատարակել է մի քանի գրքեր հայերենի և անգլերենի բառարանների մասին։ 1890-ականներին նա մեկնել է Հնդկաստան՝ որպես ուսուցիչ։ Նա մահացել է 1900 թվականին։

Գրիգոր Խալաթյանը հայտնի է նաև նրանով, որ նա գրել է հայերենի քերականության մասին մի գրքույկ, որտեղ նա առաջարկել է մի նոր համակարգ՝ հայերենի գրերի դասակարգման համար։ Նա գրել է, որ հայերենի գրերը պետք է դասակարգվեն ըստ հնչյունների, ոչ թե ըստ ծագման։ Նա գրել է, որ հայերենի գրերը պետք է դասակարգվեն հետևյալ կերպ՝ բաղաձայններ, ձայնավորներ, կիսաձայներ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ՄԻ ԱՊՈՒԼՅԱՐ, ՀԱՎԱՏՔԻՍ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԱՑ ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

նակիցները 100 ղուրուշ նպաստ մը հաւաքելու ստորագրութիւն կը բանան և Ս. Պատրիարքին ալ կը դիմեն որ բաժին մը խնդրեն, 8. Պօղոս Պատրիարքը հինգ ղուրուշ անգամ շնորհելու գուրթը չիշարժիր. և եթէ երբէք 85 ղուրուշի Հիւանդանոցի տասն ու եօթն տոմսակի փոխարէն մեծ դժուարութեամբ ըրած նուէրէն մէկ ղուրուշ աւելի մէկուն ողորմութիւն տուած ըլլալը հաստատուի՝ այս պատմութիւնը յետս կը կոչենք։

Սիթէ իր կառքին, բազմաթիւ սպասաւորներուն, պաշտօնական այցելութեանց ատեն ըրած պարգևներուն ծախքն է։ Մէկ, մէկ սպասաւոր ունի, և անձի կառք մը. և երբ տեղէ տեղ շարժի, և Ի. Դուռը երթայ կամ այլուր իր ամեսականէն դուրս անտուկէն կանխիկ ստակները կառնէ «բայց թերևս ինչ ընեմ, ամսական առած չունիմ կըսէ» սխալ է. մեծ մասը առած է, Առաջնորդական տարեկան տուրքերը նաև հրամանի և նշանտուութեան հասոյթը մեծաւ մասամբ իրեն յատկացուցած է, որով պատճառ տուած է նաև Դիւանատան պաշտօնէից ամսականաց անվճար մնալուն և Հիւանդանոցի ցաւալի վիճակին։ Այսօր Ս. Պատրիարքին, սեղանէն չլսենք, այլ քսակէն հաշիւ թէ վեց հոգի կը կերակրին, և ասոր համար ամիսը հազիւ թէ 1500 ղուրուշ ծախք կըլլայ, Ս. Պատրիարքը 8500 ղուրուշը ինչ կընէ, ոչ օրին մէկը հարկաւ հաշիւ պիտի փնտռուի, և այս օրն ալ մոտեցած է։

Բ. Ս. Պատրիարքը մէկ ժողովականի խօսքով Եգիպտոսի առաջնորդի փոխանորդը պաշտօնէն դադրեցընելու հեռագիր կը քաշէ, և պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար նոյն ժողովականին գրաւոր խօսքը ծոցը կը պահէ, և երբ Երուսաղէմատունը գանուող Ալէնեցի ազգային հիւրերը որ քանի եկեր են, չոր հացով կ'ապրին և տախտակի վրայ կը պառկին. Սրբազանին կը գիմեն և իրենց անկողին տրուելու հրաման կը խնդրեն, այդ բանը ծողովով ի՞նչպէս կը պատասխանէ։ Մուշ գիր, Աղնիւ խմբագիր, անկողին տալու ծանր պաշտօնը Քաղաքական ժողովին կը ձգէ. Քաղաքական ժողովին մէջ վիճաբանութիւն կը ծագի կը տաքնայ և ժողովը ցրուելու չափ կը բորբոքի. Ս. Պատրիարքը առ այժմ ոչ այն կողմ կը յարի, ոչ այս կողմը, մէջ տեղը կը ճոճայ և աչքերը գոց կը դիտէ թէ ո՞ր կողմը յաղթանակը պիտի տանի, երբ կը նայի որ յաղթանակը հզօրին, ճոխին կողմը կը ծռի, ինքն ալ այն կողմը կը ծռի, թէ և Սահմանադրական կշռոյն հակառակ ըլլայ։ Օրինակի համար ժողովական մը կուզէ ատենադրութեան ուրուագիծը տեսնել, ուրիշ ժողովական մը այս իրաւունքը կը մերժէ, ժողովը սաստիկ վիճաբանութենէ ետքը վրդովեալ լուութիւն մը կը պահէ և Ս. Պատրիարքին միջամտութեան կ'սպասէ, և զովէնեան իրաւունքը մերժողը ազդեցութեան տէր մարդ է, Ս. Պատրիարքը հզօրին կողմը կը պաշտպանէ։

Գ. Սրբազան Պատրիարքը Սահմանադրութեան 8՝ յօդուածին համաձայն պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնելով, ընթացիկ գործերէ զատ, ժողովոց վերատեսել շատ գործեր կրնայ անօրինել և ժողովին իմաց տալ։ Ս. Պատրիարքը ոչ միայն միշտ կ'աշխատի մէկու մը խօսքին՝ ձայնին՝ հովին վրայ կոթնելով գործ տեսնել, որ ես չըրի, այն ըսաւ, և ըրի, (որովհետև ստիպողական էր,) պատասխանէ, այլ և երբ իր բանին դայ, ինքնին տեսած գործերը չիմացըներ ժողովքին. Օմիւանիայ արձաններուն վրայ մեծամեծ վէճեր կը փրթին այն տեղ, Պատրիարքը՝ առանց ժողովականներուն հարցնելու կը թղթակցի, այն տեղի կրակը կ'արծարծէ, և ժողովականները այն ատեն կիմանան Սրբ. Պատրիարքին վճիռները երբ երկու ամբաստանեալ քահանայք Պօղոս կուգան Ի. Դրան հրամանին համաձայն։

Դ. Զորս տարիէ ի վեր յուզուած Մշոյ խնդիրը, որ ժողովականներուն հոգին հատցուց և Մուշը կրակի վրայ նստեցուց, վերջապէս կը մարի, և ժողովով կը վճռուի որ այս խռովութեան առաջին հեղինակը այսինքն ամբաստանեալ երիք չորս վարդապետները վանքը ոտք չկոխեն, ինչպէս ամենուն ծանօթ է, և կարգոյ վանքերը ցրուին։ Սրբազան Պատրիարքը ժողովոյ որոշման հակառակ և պեռևս Խրիմեան վարդապետին դէմ ունեցած գարանի ատելութիւնը յայտնելու համար՝ այն չորս վարդապետաց ձեռքը նամակ կուտայ ինքնովին՝ և Մշոյ վանքը կը խրկէ իրենց հանգերձեղէնը առնելու պատրաստ։ Այսօր Մուշ և անոր վանքը նորէն մեծ կրակի և վտանգի մէջ են. միաբանութիւնը բարձրագոյն մատնութիւններ կ'ընէ, և հայրենասէր Խրիմեան վարդապետը, Ս. Կարապետի վանուց վանահայրը, վանքէն կը հալածէ, և Թերևս այս միջոցիս այս հալածական վարդապետը որ Հայաստան աշխարհին նոր Սահակն ու Մեսրոպն էր, որ աւերակ վանքերը և անոնց վարդապետները վերականգնելու և ուսուցանելու բարձր կոչումն ունի, որ խաչը իր հայրենեաց դրօշակը ըրած է, այն Խրիմեան վարդապետը՝ զոր ամէն Հայ կը սիրէ, բայց ի Ս. Պատրիարքէն, դատաճանութեան ղէնքէն վիրաւորուած կը հառաչէ իր վերջին շունչը և կը ներէ այն մատնտու ձեռքին որ իր կենացը վճիռը գրած է։

Ե. Սրբազան Պատրիարքը չգիտէր և չուզեր գիտնալ թէ իր չորս դին եղած խորհուրդներն երբ և ինչպէս կը գործեն. Սահմանադրութիւն 11՝ յօդուածը իրեն համար ցնորք մ'է։ Տեսուչ խորհուրդներն բնաւ չեն գործեր. և Ս. Պատրիարքը լուռ կը կենայ Կրօնական և Քաղաքական ժողովները ամիսներով չի գումարուին ձայն չհաներ և բնաւ զանոնք կանոնադրութեան չհրաւիրեր, իրեն էական պաշտօն ըրած է ըսկ նամակի մը տակ կնիքը կոխել։

Զ. Հատ մը առաջնորդներ ուրոնց անուններն ամէնուն ծանօթ են Կ. Պոլիս կուգան առանց հրամանի, և ժամանակ կ'անցնեն, և ապին անդին կը թափառին, Ս. Պատրիարքը բաւական է որ իրեն հանդուրժութիւնն ու քսակը չվրդովեն, չմտիկեր ոչ անոնց պարտաւորութիւնը և ոչ անոնց անիրաւմունքը տառապեալ հօտերը. դարձեալ քանի ժողովն անուն կը լսեմք, կը լսեմք նաև թէ խուռն ժողովը այս ինչ կրօնականը Մարաշու, մէսը Խարբերդի, ուրիշ մը Տրապիզոնի Թեղրի և այլն առաջնորդ կարգած է, և թէ հեռագիրներ ուղղեցին առաջնորդները իրենց պաշտօնը չընդունելով՝ հրաժարած են, և անոնց տեղը ուրիշներն ընտրուած են, և ասոնք նորէն հրաժարելով՝ նորերը պահանջուած են, և մինչև ցայսօր քանի մը տեղեր առանց առաջնորդի և այն։ Ասկէ կը հետևի որ Ս. Պատրիարքը Հայրապետական իրաւասութիւն և զօրութիւն չունի այն կամ պաշտ և անսաստ կրօնականներուն խօսք հասկցնելու, ուր մնաց չորս միլեոն ժողովուրդ մը կառավարելու։

Է. Ս. Պատրիարքը որ Ազգը կը ներկայացնէ՝ ի պաշտօնէ Ի. Դրան առջև միշտ կը նայի որ չպատահի այնպիսի ծանր պարագայ մը՝ որով Ի. Դրան ներկայանալու համար իր մարմինը շարժելու ստիպուի։ Ահա է իրեն համար այս շարժումը. և յայտնի է որ առանց շարժման ոչ մէկ գաւառական գործ ոչ ազգային իրաւունք մը չէ կարելի պաշտպանել, ուրիշ Պատրիարքներ՝ թէ Ի. Դրան և թէ ուրիշ պաշտօնեաներու հետ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնները մշակելու համար և ի հարկին իրաւունք մը պաշտպանելու, հարատահարութիւն մը զսպելու համար ամիսը անգամ մը կերթան և կերթային այն տեղերը, ուր հատուցում և արդարութիւն ստանալ դիւրին է, քիչ մը քաղաքագիտութեամբ և իրաւագիտութեամբ։

Ը. Ինդհանուր ժողովը՝ կամ լաւ ևս ըսեմ, Սահմանադրութիւնը կը հրամայէ Ս. Պատրիարքին որ՝ վիճակաւ եղած երեսփոխանաց տեղ անմիջապէս յաջորդներ ընտրելու համար պէտք եղածը տեսնի, գրէ թէ հինգ ամիս կայ, և դեռ ոչ եկեղեցական և ոչ աշխարհական անդամ ընտրուած չեն Ինդհանուր ժողովին համար, որ երբեմն իր ամբողջութիւնը գոնաւ հինգ ամսուան մէջ Թաղական խորհրդոյ կազմութեամբը հանդերձ Հոգեոյս Տեղապահ Սրբազանին օրոյցը՝ որ անիշխանութեան օր կը համարուէր։

Թ. Ս. Պատրիարքը մինչև յայսօր Քաղ. Ժողովոյն որոշման հակառակ, թէև անոր որոշման ալ կարօտ չէ, Ի. Դրան Բոգէրէ գրելով՝ Ժողովոյ հաստատութեան հրամանագիրը ստացած չէ, կարելի է կանխաւ վստահ ըլլալուն որ ժողովին մէջ գործեալ խռովութիւնը տրծարծելովը... իր սաստնութեամբը քանի մը Քաղաքական ժողովներէ թերևս երկու տարուան միջոցի մէջ իրարու կը յաջորդեն։

Այս ամէնը թերևս կը մտցին, այս ամէնը թերևս անցնին, վերոյիշեալ ամէն մէկ անժխտելի իրողութիւնները՝ որ ըստ Սահմանադրութեան մէյմէկ անհերքելի ամբաստանութեան կէտեր են, թերևս Սրբազան Պատրիարքին, կամ անփորձութեան կամ ծերութեան և կամ անտարբերութեան տալով՝ ներուին ամայոյն ոչ մարդկան և ոչ Աստուծոյ առջև մոռանալի է և ներելի այն ընթացքը որուն հետևեցաւ Տ. Պօղոս Սրբազանը քաջերայի ժամանակ. ոչ ինչ սիրտ, ինչ հոգի. ինչ խեղճ պէտք է ունենայ այն Պատրիարքը որ Ժողով և խորհուրդ ցրուելով. և գլուխէն Պատրիարքարանը գոցելով՝ իր անհոգի մարմինը ազատելու յուսով. իր ժողովրդեան աղիողորմ ձայնին՝ հիւանդներուն հեծեծանքին, Ս. Փրկչի աղեսալի վայնասունին միտ չդնելով՝ և մանաւանդ իր հոգեւորականն անձնուրացութեան ուխտին հակառակ, բարոյապէս հիւանդներուն և դիակներուն վրայէն կոխելով՝ որոնք վերջին հաղորդ և մեռելաթաղ քահանայ կ'աղաղակեն՝ կ'անցնի կերթայ Յուսկիւտար, Տա՛ր երկին, որ ինչպէս մարմինը ազատեց, ազատէր Ս. Պատրիարքը և այն իղձի խայթը որով կը տագնապի անշուշտ եղած զոհերուն վրայ։

Այս փախուստը, ինչպէս կը լսեմք, նոյն իսկ Տերութեան ուշադրութիւնը գրաւեր է, և արդէն քանի մ'անգամ Հայոց դիակներ վերցընելու համար Ս. Պատրիարքէն քահանայներ խնդրելէն ետև՝ Ի. Դուռը յանդիմանական և հրամայական գիր մը գրեր է առ Ս. Պօղոս Պատրիարքն իր պաշտօնին գլուխն թէ ոչ իբր քրիստոնեայ, գէթ իբր տերութեան պաշտօնեայ՝ չկենալուն համար։ Այթէ այս լուրը ճիշդ է, տեսակ մը հրաժարականի խնդիր է և Սրբազան Պատրիարքը չենք յուսար որ Ազգին շահուն համար վայելչութեամբ կարենայ ներկայանալ առ Ի. Դուռն, պարտք մը կատարելու ըզգայմամբ՝ որ է բոլորովին զրկուած կերեւի՝ այս վերջին պարագայներուն մէջ ցոյց տուած Ազգին Սահմանադրութեան, Տերութեան օրինաց և Քրիստոնէական անձնուիրութեան ընդդէմ ընթացքին համար։

Ահա մեծաշուք խմբագիր, մեր Ազգին արդի վիճակին հարևանցի նկարագիրը, որ թէև անհաւատալի կը թուի Սահմանադրութեան մէջ չ'ապրող ժողովրդեան մը համար, սակայն դժուարին է անոր ճշմարտութիւնը ուրանալ. այնպէս և այն՝ որ Սահմանադրական սկզբունք և կեանք ինչ ըսելը գիտէ։

Իրաց այս վիճակին մէջ Ազգը պէտք է ձեռք առնու իր իշխանութիւնը և Սահմանադրութեան գործադրութեանը համար գտնուած գործիքները փոխել քանզի օրէնքը մեռած գիր է երբ անոր գործադիր իշխանութիւնը մեռած է կամ անշարժ, գուք որ մեր Հռովմէական եղբարքը՝ իրենց իրաւանցը արթնցնելու պաշտօն ունիք, գուք որ արդէն սկսեր էք Ազգային բարօրութեան համար այնպիսի սկզբունքներ քարոզել որոնք հարկաւ օրին մէկը գործադրութիւն պիտի գտնեն, գուք, Մեծաշուք խմբագիր, աշխատեցէք միտդ ամայն գործադրութիւնն արդիւնաւորելու միջոցներ ցուցնել և այնպիսի Պատրիարք և ժողովներ ունենալ որ միշտ գործեն և հատարակութիւնը չձգեն այն դժբաղդ կացութեան մէջ որուն առ այժմ վիճակած ենք։ Այս Ձեր վերանորոգութեան գործը թերևս անուղղակի կերպով մեր Ազգայնոց ալ նոր եռանդ մը ազդէ, իրենց ձեռք ձգածը վայելելու և երկու համազգի հատարակութիւններու բարի նախանձով մը վառուելով՝ դիմեն դէպ ի այն յառաջադիմութեան ճանապարհն որ իրենց՝ երջանկութիւն՝ բարօրութիւն և յառաջադիմութիւն կը խոստանայ։

Ունամ

Դիտող Հայ մը

9 Սեպտեմբեր 1865
Կ. Պոլիս